

ВІДГУК

офіційного опонента – кандидата юридичних наук, доцента Орел Оксани Вікторівни на дисертацію Агапової Олени Валеріївни «Адміністративно-правові засади діяльності Національної гвардії України», поданої на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

Актуальність теми дисертації та її зв'язок з науковими програмами.

Сучасний розвиток сектору безпеки та оборони України характеризується новим етапом реформ, які здійснюються з урахуванням європейських та євроатлантичних стандартів, сприяють виявленню існуючих проблем, дають змогу підвищити потенціал та створити ефективний, комплексний та багатофункціональний державний інструментарій для забезпечення національної безпеки країни. Дослідження змісту й особливостей діяльності Національної гвардії України, як суб'єкта сектору безпеки та оборони України, розкриття її місця і ролі в системі правоохоронних органів України, визначення її адміністративно-правового статусу, організаційних, правових та інших аспектів діяльності, безпосередньо впливає на наукові пошуки в зазначеній сфері та дає підґрунтя для широкої академічної дискусії щодо пошуків найбільш виваженого і збалансованого бачення майбутнього розвитку цього військового формування, що і зумовлює актуальність досліджуваних питань.

З огляду на зазначене, слід визнати, що у дисертації О.В. Агапової «Адміністративно-правові засади діяльності Національної гвардії України» надається наукове обґрунтування теоретичних підходів до таких понять як діяльність Національної гвардії України, організаційна структура, класифікація суб'єктів управління, принципи діяльності тощо, що безпосередньо стосуються адміністративно-правових засад діяльності досліджуваного військового формування.

Дисертаційна робота виконана у Харківському національному університеті внутрішніх справ відповідно до комплексних цільових програм: п.п. 8.1

Додатку 8, п.п. 11.1 Додатку 11 Пріоритетних напрямків наукового забезпечення діяльності органів внутрішніх справ України на період 2015–2019 років, затверджених наказом МВС України від 16 березня 2015 року № 275, п.п. 1.1, 1.4 Пріоритетних напрямків наукових досліджень Харківського національного університету внутрішніх справ на 2016-2019 рр., схвалених Вченою радою Харківського національного університету внутрішніх справ 23 лютого 2016 року (протокол № 2), комплексних науково-дослідних тем Харківського національного університету внутрішніх справ: «Законотворча та законодавча діяльність в Україні» (номер державної реєстрації 0113U008189), «Реалізація та удосконалення адміністративного законодавства України» (номер державної реєстрації 0113U008197).

**Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій,
сформульованих у дисертації.**

Дисертаційна робота О.В. Агапової характеризується системним підходом до предмету дослідження.

Структура дисертації є логічною і складається зі вступу, трьох розділів, які містять вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел і додатків.

Структура повною мірою відповідає як завданням, визначеним у роботі, так і меті дослідження, яка полягає у тому, щоб на підставі узагальнення теоретичних положень юридичної науки, норм чинного законодавства України і практики його застосування визначити сутність та особливості адміністративно-правових засад діяльності Національної гвардії України, а також сформулювати пропозиції та рекомендації щодо їх подальшого вдосконалення з урахуванням вітчизняного і світового досвіду.

Варто визнати, що дисертанткою оптимально підібрано загальнонаукові та спеціальні методи наукового пізнання (системно-структурний, діалектичний, історичний, порівняльно-правовий, структурно-логічний, логіко-семантичний, статистичний, компаративний, метод документального аналізу), застосування яких дозволило забезпечити комплексне виконання поставлених задач, виробити

обґрунтовані пропозиції, спрямовані на вдосконалення адміністративно-правових засад діяльності Національної гвардії України.

Автором опрацьовано і використано значний обсяг нормативно-правових актів, загальнотеоретичних наукових праць українських і зарубіжних учених у галузі адміністративного, конституційного, військового права та інших галузей права. Достовірність результатів підтверджується теоретичним обґрунтуванням проведеного дослідження, поєднанням кількісного та якісного аналізу отриманих інформаційних та емпіричних даних, а саме – узагальненням статистичних та аналітичних матеріалів практичної діяльності Національної гвардії України.

Наукова новизна дисертаційного дослідження.

Наукова новизна дисертації О.В. Агапової, насамперед, полягає в тому, що вона є, по суті, першим у вітчизняній науці адміністративного права монографічним дослідженням адміністративно-правових засад діяльності Національної гвардії України.

У дисертації комплексно, з використанням сучасних методів пізнання та з урахуванням новітніх досягнень науки адміністративного права, досліджено адміністративно-правові засади діяльності Національної гвардії України, сформовано та обґрунтовано низку нових наукових положень і висновків.

Вивчення дисертації дозволяє зробити висновок, що автор обґрунтувала низку концептуальних положень, які мають вагоме значення для розвитку науки адміністративного права.

Основними позитивними аспектами дослідження, пов'язаними з його новизною і практичною значущістю, є наступні:

- визначено місце Національної гвардії України серед системи суб'єктів сектору безпеки та оборони України та обґрунтовано приналежність даного військового формування з правоохоронними функціями саме до «сил охорони правопорядку» (С. 28);

- надана комплексна характеристика завдань, функцій, форм та методів діяльності Національної гвардії України. Сформульовано відсутню у чинних

нормативно-правових актах загальну мету управління Національною гвардією України, яку визначено як організаційні та управлінські дії суб'єктів управління Національною гвардією України, спрямовані на ефективне виконання завдань і функцій, закріплених у законодавстві України (С. 47). При цьому, автором були підкреслені принципи належного державного управління («The Principles of Good Administration»), які виступають загальними вимогами та інструментами для прийняття виважених і пропорційних управлінських рішень Національною гвардією України (С. 37);

– вперше акцентовано увагу на необхідності залучення громадськості стосовно питань діяльності Національної гвардії України шляхом створення консультативно-дорадчого органу – Громадської ради при Національній гвардії України для здійснення демократичного цивільного контролю (С. 116–118). Слід відзначити розроблений дисертантом проект Положення про Громадську раду при Національній гвардії України (Додаток В; С. 237–239);

– вперше визначено авторські дефініції термінів: «діяльність Національної гвардії України», «нормативно-правове забезпечення діяльності Національної гвардії України», «Національна гвардія України», «міжнародне співробітництво Національної гвардії України», «управління діяльністю Національної гвардії України в ході проведення антитерористичної операції»;

– виокремлено проблему відсутності у військовослужбовців Національної гвардії України повноважень щодо складання протоколів про адміністративні правопорушення (С. 164–166);

– подальшого розвитку набуло положення щодо важливості запровадження європейського досвіду діяльності аналогічних військових формувань в практичній системі Національної гвардії України (141–157).

Результатом проведеного дослідження стало формування пропозицій та рекомендацій щодо вдосконалення адміністративно-правових засад діяльності Національної гвардії України.

Практична цінність дисертації визначається рядом конкретних пропозицій щодо вдосконалення чинного законодавства, а саме: щодо необхідності

доповнення основоположних принципів діяльності Національної гвардії України принципом «добročесності», доповнивши ч. 1 ст. 3 Закону України «Про Національну гвардію України» (С. 45–46); щодо важливості доповнення пунктом 1⁻¹ ч. 1 ст. 13 Закону України «Про Національну гвардію України» такого змісту «військовослужбовці мають право складати протоколи про адміністративні правопорушення у випадках та в порядку, передбачених Кодексом України про адміністративні правопорушення, проводити особистий огляд, огляд речей, вилучення речей і документів, застосовувати інші передбачені законом заходи забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення» (С. 165); щодо внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення, а саме доповнення п. 1 ч. 1 ст. 255 («Особи, які мають право складати протоколи про адміністративні правопорушення») абзацом наступного змісту: «Національної гвардії України (ст. 122², ст. 173, ст. 174, ст. 185, ст. 185¹)» (С. 165) та ін.

У дисертації висловлено і обґрунтовано також ряд інших важливих наукових висновків, пропозицій та рекомендацій щодо вдосконалення нормативно-правової бази, яка регламентує діяльність Національної гвардії України.

Отже, матеріал проаналізований на відповідному науковому рівні, систематизація та узагальнення одержаних даних відображають належну дослідницьку кваліфікацію. Авторка послідовно дотримувалася принципу системного комплексного вивчення явища у взаємодії його складових частин, що надало дисертаційному дослідженню чіткої структурованості, логічної продуманості та завершеності.

Повнота викладення наукових положень, висновків і рекомендацій в опублікованих працях.

Заслуговує на підтримку факт того, що результати дослідження були викладені в п'ятнадцятих наукових працях, з яких п'ять статей, які опубліковані у наукових фахових виданнях, у тому числі одна – у зарубіжному науковому

журналі, а також у тезах десяти доповідей на науково-практичних конференціях та семінарах. Усі праці відповідають темі дисертації, в них достатньо повно відображені ключові положення наукової праці О.В. Агапової, що свідчить про необхідну апробацію роботи.

Автореферат дисертації відповідає її змісту та повністю відображає основні положення та результати дослідження. Дисертацію та автореферат оформлено відповідно до встановлених вимог.

Оцінюючи загалом позитивно дисертаційну роботу Агапової Олени Валеріївни, у контексті наукової дискусії вважаємо за потрібне висловити деякі міркування і зауваження щодо її змістового наповнення.

1. У підрозділі 1.2 дисертантом, в контексті розгляду функцій, здійснюваних Національною гвардією України, зроблено висновок про те, що Національна гвардія України наділяється особливим адміністративно-правовим статусом, який полягає в тому, що залежно від дії різних адміністративно-правових режимів на території України назване військове формування може функціонувати в статусі «сили охорони правопорядку» або як «додаткова військова сила». Не заперечуючи щодо цього положення в цілому, слід зазначити, що виникає необхідність в уточненні даної авторської позиції під час публічного захисту.

2. Враховуючи специфічну військово-правоохоронну діяльність Національної гвардії України, здобувачем у підрозділі 1.2 цілком справедливо підкреслено значення функції контролю. В той же час відзначимо, що реалізація даної функції, як правило розглядається разом із наглядовими повноваженнями інших уповноважених суб'єктів. На нашу думку, доцільно було б в рамках дисертаційного дослідження приділити належну увагу питанню нагляду за діяльністю Національної гвардії України, визначитись з нормативною та практичною реалізацією цього питання.

3. Досліджуючи практику діяльності аналогічних військових формувань з правоохоронними функціями в європейських країнах у підрозділі 3.1, дисертанткою приділено значну увагу позитивному досвіду діяльності

Латвійської Національної гвардії та Жандармерії Болгарії. Проте, зміст викладеного матеріалу в цьому підрозділі, не дозволяє належно оцінити, чим керувалася авторка під час обрання цих двох країн для відповідного вивчення та аналізу.

4. В рамках дисертаційного дослідження було з'ясовано особливості діяльності Національної гвардії України в ході проведення антитерористичної операції і дисертанткою цілком справедливо підкреслюється роль та значення Міжнародного Комітету Червоного Хреста (стор. 173 дисертації). На наш погляд, дисертаційна робота мала б більший не лише теоретичний, а й практичний інтерес в разі приділення більшої уваги напрямкам діяльності названої організації на Сході України в реаліях сьогодення.

5. Не викликає заперечення висновок О.В. Агапової про те, що особливістю сучасного розвитку Національної гвардії України, є перехід на євроатлантичні стандарти військового управління та підготовки (STANAG – (standardization agreement)). Однак, не повною мірою висвітлене питання, які саме з цих стандартів вже почали втілюватись в діяльності Національної гвардії України і їх ефективність.

Проте, відзначимо, що висловлені зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку рецензованої праці.

У цілому дисертація Агапової Олени Валеріївни є завершеною науковою працею. Актуальність теми, логічне викладення матеріалу, аргументованість наукових висновків і узагальнень свідчить про високий науковий рівень проведеного дослідження. Отримані наукові результати сприятимуть удосконаленню законодавства та практичній діяльності Національної гвардії України.

Можна зробити висновок, що дисертаційна робота «Адміністративно-правові засади діяльності Національної гвардії України» є самостійним завершеним науковим дослідженням, яка за своєю актуальністю, новизною постановки та вирішенням досліджених проблем, теоретичним рівнем та практичною значимістю, обґрунтованістю одержаних результатів повністю

відповідає вимогам п. п. 11-13 Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567, а її автор – Агапова Олена Валеріївна – заслуговує на присудження йому наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

ОФІЦІЙНИЙ ОПОНЕНТ:

**Доцент кафедри тилового забезпечення
факультету економіки та менеджменту
Національної академії Національної гвардії України,
кандидат юридичних наук, доцент
підполковник**

О.В. Орел

Підпис засвідчую

**Т.в.о. першого заступника начальника
Національної академії Національної гвардії України
з навчально-методичної та наукової роботи
кандидат військових наук, доцент
полковник**

В.І. Тробюк

« 05 » _____ 2017